

Diumenge 18 de durant l'any

Primera lectura: Èxode 16,2-4.12-15

Jo faré ploure pa del cel.

El capítol 16 de l'Èxode («el manà i les guatlles») pertany a la segona secció del llibre (Ex 15,22–18,27) en què trobem Israel en el desert, camí cap al Sinaí. A Èxode 16,1-35 el poble murmura contra Moisès i Aaron perquè els han dut al desert per fer-los morir de gana. En realitat, en queixar-se per la manca de pa i de carn, el poble murmura contra Déu i el posa a prova (Ex 16,7-8). Déu accepta el desafiament i fa ploure del cel manà i guatlles (cf. salm 78).

La tradició hebrea elevà el manà a senyal de la providència de Déu que sacia la fam del poble. I el poetitzà anomenant-lo «pa del cel» (salm 105,4) i «pa dels àngels» (salm 78,25) per ser precisament un do diví. També el nostre text empra l'expressió «pa del cel» (Ex 16,4). Per a la Bíblia el manà és un símbol complex. És senyal de la prova que Israel viu durant la travessa pel desert: si segueix la via que Déu li proposa no serà abandonat (Ex 16,4: «vull veure si compleix o no el que jo els mano»). És senyal de la paraula de Déu (Dt 8,2-3: «... t'ha alimentat amb el manà... volia que reconeguessis que l'home no viu només de pa; viu de tota paraula que surt de la boca del Senyor»). És senyal miraculós de l'amor de Déu (Sv 16,20: «Donaves al teu poble un aliment d'àngels, els proveïes d'un pa baixat del cel, un pa que era ple de tota delícia, que s'adaptava a tots els gustos»).

La nostra lectura es redueix a dos breus fragments del capítol 6 (vv. 2-4 i vv. 12-15), i el seu problema fonamental no és, com podria semblar a primera vista, la necessitat d'aliment, sinó la confiança en Déu.

Segona lectura: Efesis 4,17.20-24

Revestiu-vos d'aquesta humanitat nova que Déu ha creat a imatge seva.

Continuem en la secció exhortativa de la carta als cristians d'Efes (Ef 4,1–6,20). La nostra lectura d'avui en la seva forma completa és Ef 4,17-24 (el leccionari omet els vv. 18-19), un passatge on l'apòstol parla sobre «la vida nova en Crist».

Els destinataris immediats de la carta eren cristians vinguts del paganisme (cf. Rm 1,18-32, en què la situació dels pagans s'explica més detalladament). Per això, l'apòstol els exhorta a abandonar la «naturalesa envellida», símbol del pecat, la soledat, la misèria que havien viscut en el

passat, per cedir el pas a la «nova naturalesa», una criatura transformada en una «vida justa, bona i santa de veritat» (v. 24). La metàfora emprada per expressar aquest canvi radical en les seves vides és la de «despullar-se» i «revestir-se», possible al·lusió al ritu baptismal. En definitiva, es tracta de despullar-se de tot allò que és pagà per revestir-se de Jesucrist (cf. Rm 13,14).

Evangelí: Joan 6,24-35

Els qui vénen a mi no passaran fam, els qui creuen en mi no tindran mai set.

Després del cinquè senyal (Jn 6,16-21: Jesús camina sobre l'aigua), l'evangelista col·loca el llarg discurs de Jesús sobre el pa de vida (Jn 6,22-50), del qual forma part la nostra pàgina evangèlica. Tot el discurs gira al voltant de dos pols: Jesús exigeix que tinguin fe en ell, mentre que el seus oients es neguen a creure.

Joan 6,24-35 no és més que una introducció a l'esmentat discurs que, curiosament, està redactat en forma de diàleg entre Jesús i un grup de persones que havien assistit la tarda anterior a la multiplicació dels pans. Després de descriure el quadre ambiental (6,22-24), comença el diàleg/discurs. Per tres vegades Jesús corregeix els seus oients en la seva manera de pensar.

Primera rectificació (6,25-27): que s'interessin pels valors de l'Esperit (pel Regne de Déu) o, el que és el mateix, que no continuïn anant rere ell només en la cerca de beneficis temporals. Segona rectificació (6,28-29): que per assolir l'aliment que dóna la vida eterna s'obrin a la fe, l'únic camí per obtenir-la. Ells li han preguntat per les «obres» que cal fer, ja que entenen que el menjar cal guanyar-lo treballant. I la resposta de Jesús, com sempre, se situa en un nivell molt més elevat: creure, obrir-se del tot al Crist. No és qüestió d'obres concretes sinó d'actituds profundes. Tercera rectificació (6,30-33): que no esperin del Messies una repetició de l'antic manà en el desert (cf. primera lectura), perquè no va ser sinó senyal i profecia de la realitat actual. Ells exigeixen un senyal per creure, volen tenir on agafar-se en cas de necessitat. En aquest punt, Jesús resumeix tot el discurs en aquesta frase: «El meu Pare sí que us dóna el pa que és realment del cel, perquè el pa de Déu és el que baixa del cel per donar vida al món», i la gent reacciona positivament: «Senyor, doneu-nos sempre aquest pa» (v. 34). Una petició, aquesta, que ens recorda la de la samaritana (cf. 4,15).

A partir d'aquest moment, Jesús parla de si mateix i acaba el discurs amb una autorevelació: «Jo sóc el pa que dóna la vida».

Diumenge 19 de durant l'any

Primera lectura: 1 Reis 19,4-8

Amb la força d'aquell aliment caminà fins a la muntanya de Déu.

El profeta Elies, amic íntim de Déu i aferrissat defensor del jahvisme, el coneixem gràcies a una sèrie d'episodis recollits en l'anomenat «cicle d'Elies», que comença a 1 Reis 17,1 i acaba a 2 Reis 1,18. Aquest cicle se situa durant el regnat d'Acab i interromp una narració força monòtona sobre el cisma polític i religiós i la història paral·lela dels dos regnes fins a la caiguda del Regne del Nord (931-721aC). En la seva primera aparició anuncia la sequera com a càstig a la idolatria del rei Acab, i més tard la pluja (1Re 17-18). A partir del c. 19 la situació canvia radicalment.

Per entendre el nostre text, que el leccionari presenta com una versió abreujada d'1 Reis 19,1-8 («la fugida d'Elies»), cal situar-lo en el seu context. L'episodi anterior (1Re 18,20-40) narra l'aposta entre Elies i els 450 profetes de Baal a la muntanya del Carmel: es tracta de saber quin és el Déu veritable. Baal era la principal divinitat de Tir, ciutat d'origen de la reina Jezabel, esposa d'Acab. Al final, després de moltes vicissituds, Elies surt guanyador i celebra la seva victòria matant tots els sacerdots de Baal: «Els va fer baixar al riu Quixon i allí els va degollar» (18,40). L'esdeveniment del Carmel enfurisma Jezabel, que decideix sense més eliminar el profeta. Aquest s'escapa, fuig pel desert i va cap a la muntanya de l'Horeb, on Déu es manifestà a Moisès.

Així doncs, 1 Reis 19,4-8 ens presenta un Elies en fuga, tenallat per la por, físicament i mentalment esgotat. Viu un moment de crisi que el porta a desitjar la mort. El Senyor, amb tot, li renova d'alguna manera la providència del manà. L'àngel, el pa, l'aigua i la paraula de Déu operen el miracle i Elies descobreix una nova vocació en el Sinai.

Segona lectura: Efesis 4,30-5,2

Viviu estimant igual com el Crist.

Continua la selecció de consells pràctics característics de la secció exhortativa de la carta als cristians d'Efes (4,1-6,20). El nostre fragment (4,30-5,2) forma part de 4,25-5,5, en què l'apòstol enumera les exigències que la nova vida segons l'Esperit comporta per als cristians. El text comença amb una al·lusió a Is 63,10: «Però ells es rebel·laren i affligiren el seu esperit sant». El drama de la incredulitat i del pecat es desenvolupa en un catàleg de cinc vicis que minen les relacions amb el proïsme

(malhumor, mal geni, crits, injúries i qualsevol mena de dolenteria). S'hi contraposen una sèrie de virtuts centrades en l'amor (bondat, compassió, perdó) que caracteritzen la «nova naturalesa» (cf. la segona lectura del diumenge passat), l'ideal de la qual és imitar o ser transparència de Déu i Crist. Aquesta és la nova vida. El darrer verset (5,2) presenta el sacrifici de la creu com a signe d'amor i de salvació per a la humanitat que creu.

Evangelí: Joan 6,41-51

Jo sóc el pa viu baixat del cel.

El leccionari ens ofereix un altre fragment del discurs sobre el pa de vida (Jn 6,1-71), del qual vam llegir la introducció diumenge passat (Jn 6,24-35). Recordem que aquest discurs és una instrucció que l'evangelista posa en llavis de Jesús parlant a la sinagoga de Cafarnaüm el dia després del miracle de la multiplicació dels pans. Avui destaca sobretot l'actitud negativa dels qui es resisteixen a creure.

Podem dividir el text en tres parts que reflecteixen molt bé la manera d'argumentar del Mestre: vv. 41-42 (protesta en l'auditori), vv. 43-47 (digressió sobre la fe), vv. 48-51 (es repren la idea central: Jesús, pa de vida).

Alguns jueus murmuraren a causa de les paraules «baixat del cel», ja que no les podien entendre en tota la seva profunditat. ¿Com pot una persona de carn i ossos baixar del cel? L'evangelista utilitza aquest episodi per advertir alguns cristians de la seva comunitat que no acceptaven la divinitat de Jesús. El consideraven el primer i més admirable d'entre els homes, i prou. Coneixien el seu origen i la seva família: era el fill de Josep i Maria (cf. el rebuig dels nazarens a Mc 6,1-6).

En lloc de respondre'ls directament, Jesús fa una digressió sobre la fe per posar en evidència la seva incredulitat. En lloc de corregir la seva incomprensió els fa una explicació teològica. La fe correspon a una atracció interior de part del Pare, interpretada a la llum d'Is 54,13, com a instrucció. Només qui acull aquest ensenyament pot creure.

Al final Jesús repren les idees centrals del discurs, que podem resumir així: el veritable pa que Déu Pare ens dona és Jesucrist; és un pa «baixat del cel»; un pa que comunica la vida divina a la humanitat. Amb l'última frase comença l'explicació definitiva (v. 51). «Carn» és un hebraisme que expressa la totalitat de la persona i que aquí és entès en sentit sacramental. En altres paraules, la plena trobada del creient amb Jesús-pa de vida és la comunió eucarística.

Assumpció de la Mare de Déu

15 d'agost

Primera lectura: Apocalipsi 11,19a; 12,1.3-6a.10ab

Una dona que tenia el sol per vestit i la lluna sota els peus.

El nostre fragment, a excepció del verset introductor (11,19a), pertany a Ap 12–15, una secció coneguda com el «tríptic dels prodigis» (en grec, *semeia*), una complexa i obscura trama de símbols difícils d'interpretar. El primer prodigi («un gran prodigi») és la dona (12,1); el segon («un altre prodigi») és el drac (12,3) i el tercer («un altre senyal, gran i sorprenent») són els set àngels amb les set plagues (15,1). Els tres prodigis interactuen entre ells en una de les seccions més típiques del llibre, on l'autor presenta una síntesi simbòlica de la història marcada pel pecat de la humanitat i la intervenció salvífica de Déu.

La dona i el drac són dos misteriosos personatges que s'enfronten en una acció dramàtica que canvia contínuament d'escenari. Per un costat, la dona representa l'Església en la seva dimensió transcendent i terrena que dóna a llum el Crist; per un altre, el drac simbolitza una força antagonista, demoníaca i dessacralitzadora que, encarnant-se en fets i personatges històrics, persegueix l'Església. La lluita entre els dos és desesperada, persistent i cruel, però al final la dona en surt victoriosa perquè compta amb l'empara i la protecció de Déu. Amb una imatge original i bonica, l'autor descriu la dona «que tenia el sol per vestit». A la Bíblia el sol és considerat un element propi de Déu, quasi una criatura privilegiada que l'expressa o manifesta concretament. Així doncs, la imatge que emergeix és la d'una dona embolicada per Déu en un vestit. Déu l'estima tant i se'n preocupa tant que l'omple dels seus dons més preuats.

La lectura mariològica d'aquesta pàgina de l'Apocalipsi veu en la dona vestida de sol Maria, la Mare de Jesucrist.

Segona lectura: 1 Corintis 15,20-27a

Crist, el primer; després, els qui són de Crist.

Pau dedica el capítol 15 de la primera carta als cristians de Corint a la resurrecció dels morts, un tema central de la seva predicació que es contraposava obertament al pensament grec. Per als grecs la idea d'una vida després de la mort que involucrés també el cos (i no només l'ànima) era difícil d'acceptar. També la rebutjaven els saduceus (cf. Mt 22,23) i alguns cristians de Corint. El discurs es desenvolupa en tres moments: la primera

predicació i la confessió de fe cristiana (vv. 1-11), la resurrecció de Crist i la resurrecció dels cristians (vv. 12-34) i la forma de la resurrecció (vv. 35-58).

En la nostra lectura (vv. 20-27a), l'apòstol expressa la seva visió cristocèntrica de la història amb un llenguatge bíblic i apocalíptic, i de forma gradual, partint per descomptat de la resurrecció del Crist (v. 24). En els versets 20-22 la idea del Crist «primer d'entre tots» queda reforçada amb la idea del «nou Adam», arquetip d'una nova humanitat i font de vida per als creients (cf. Rm 5,12-21). En els vv. 25 i 27 Pau recorre a dos salms messiànics, el 109,1 i el 8,7 respectivament, per fonamentar les seves afirmacions.

Evangelí: Lluç 1,39-56

El totpoderós obra en mi meravelles. Exalça els humils.

En l'evangelí d'avui, Lluç narra la visita de Maria a la seva cosina Elisabet, seguida del cant del *Magníficat* (Lc 1,39-56). En el *Magníficat* Maria uneix la seva veu a la de d'altres dones de l'Antic Testament com Dèbora (Jt 5), Maria (Ex 15,20-21) i Anna, la mare de Samuel (1Sa 2,1-10), les quals també van entonar un cant al Senyor. A partir d'un únic centre (Déu), l'horitzó del *Magníficat* s'obre en tres successives ones concèntriques: Déu i Maria, Déu i els humils, Déu i Israel.

Els vv. 46-50 contenen el cor del cant. Amb un vocabulari pres dels pasatges de l'Antic Testament, Maria expressa els seus sentiments més profunds. Com en l'Anunciació, es declara «serventa» del Senyor. El motiu de la seva lloança és l'acció que el Senyor ha fet en favor d'ella. Per això li manifesta la seva lloança amb alegria, conscient de la seva felicitat.

En la segona part del cant (vv. 51-53) Maria elogia l'actuació universal de Déu, que enfonsa els superbs i enalteix els humils, manifestant així la seva predilecció per aquests darrers. Per tractar-se d'una experiència anàloga, Lluç imita en les seves línies essencials el cant d'Anna (1Sa 2,1-10): una dona lloa Déu per la seva maternitat, una maternitat el fruit de la qual provoca un canvi total en les situacions humanes. Es podria resumir d'aquesta manera: reprovació dels orgullosos (v. 51), canvi de situacions en l'ordre de poder (v. 52) i en l'ordre de la pobresa (v. 53).

Per acabar, en els vv. 54-55, Maria concreta l'àmbit teològic en què es realitza la misericòrdia salvífica del Senyor: Israel. El contingut d'aquesta secció es pot esquematitzar en els següents punts: Déu ha acollit Israel; l'ha acollit per la seva misericòrdia en favor del llinatge d'Abraham; per la seva fidelitat, tal com ho havia promès.

Diumenge 21 de durant l'any

Primera lectura: Josuè 24,1-2a.15-17.18b

Volem adorar el Senyor, que és el nostre Déu.

El llibre de Josuè, del tot dedicat a la conquesta de la terra promesa i a la seva distribució entre les tribus, es tanca amb tres episodis a manera d'apèndix: Js 22 (el retorn de les tribus de Transjordània a les seves terres), Js 23 (el discurs de comiat de Josuè) i Js 24 (l'assemblea de Siquem).

La solemne estipulació de l'aliança de Siquem representa la conclusió lògica de tota l'obra. La cerimònia, narrada en forma de drama litúrgic, té com a objectiu unir tota la nació en un sol destí polític i religiós sobre la base del monoteisme i l'aliança sinaítica. A Js 24 es poden distingir tres seccions: a) el pròleg històric dels vv. 1-13, que constitueixen un gran «credo», en què es recorden els esdeveniments salvífics que el Senyor ha fet al llarg de la història en favor del seu poble (alguns veuen en aquest credo el Pentateuc en miniatura); b) la resposta del poble que manifesta amb determinació la seva voluntat de ser fidel al Senyor i rebutjar altres déus (vv. 14-24); i c) el pacte d'aliança que es posa per escrit (vv. 25-28).

El nostre text (Js 24,1-2a.15-17.18b) és compost d'un fragment del pròleg històric i un fragment de la resposta de l'assemblea. Aquesta resposta està formulada a partir d'un verb típic, que el leccionari tradueix com «adorar». En el vocabulari bíblic aquesta paraula significa adherir-se lliurement i joiosament al Déu veritable, renunciant al culte/servei idolàtric. Significa acceptar només la seva proposta. Significa estimar-lo amb tot el cor, tota l'ànima i totes les forces (cf. Dt 6,5).

Segona lectura: Efesis 5,21-32

Això és un misteri molt gran: ho dic de Crist i de l'Església.

Acaba la lectura de la carta als cristians d'Efes amb un passatge clàssic per a la teologia del matrimoni cristià (Ef 5,21-32), que forma part d'un «codi moral de la família» en les seves dimensions espòs-esposa, pares-fills, amos-servents (Ef 5,21-6,9).

El codi comença amb els deures de l'esposa (vv. 21-24) formulats en un to que inevitablement fereix la sensibilitat actual. Amb tot, malgrat el context cultural i sociològic clarament androcèntric que imperava en el món grecoromà i semític (p.ex., el tema de la «submissió» de l'esposa al marit) i que certament emergeix en el text, també es percep, entre línies, una certa sensibilitat envers el món femení.

El compromís del marit es basa en l'amor de Crist per l'Església, la seva esposa. Es tracta d'un model totalitzador: és Crist qui en el seu sacrifici s'entrega de forma total i absoluta. Es reprèn així el simbolisme nupcial emprat pels profetes per descriure l'amor de Déu pel seu poble (Os 1-3; Jr 2,2; 3,1.6-11; Is 54,1-10).

Evangelí: Joan 6,60-69

Senyor, ¿a qui aniríem? Només vós teniu paraules de vida eterna.

El llarg discurs de Jesús sobre el pa de vida (6,22-71) acaba provocant una crisi de fe entre els seus seguidors que es presenta sota dues perspectives: la d'un cercle ampli de deixebles i la del grup dels dotze apòstols. S'imposa discernir i prendre una opció decisiva. És el moment culminant d'un procés que alguns anomenen «la crisi de Galilea».

Durant el discurs de Jesús ja hi havia hagut, en dos moments, un «murmuri» o reacció negativa d'aquells que no tenien fe, és a dir, d'aquells que no pertanyien a la comunitat (6,41-42 i 53). Ara, en canvi, la crisi es planteja dins mateix de la comunitat. Molts dels seus seguidors, que esperaven en Jesús una altra mena de messianisme, consideren la seva paraula dura, difícil i radical, i a la fi decideixen abandonar-lo.

Vegem les dues escenes del relat: per un costat, els deixebles (6,60-66); per un altre, el grup dels dotze (6,67-69). El leccionari omet els vv. 70-71 en què Jesús es refereix a Judes, el traïdor. Pel que fa a la primera escena, el verset central és el 63: «L'Esperit és el qui dona la vida. La carn no serveix de res». Tot i estar subjecte a moltes i diverses interpretacions, aquesta frase podria ser la clau d'interpretació de la decisió dels dos grups, o sia, de la crisi. Responent al motiu concret del seu escàndol (que la carn pugui comunicar la vida divina), Jesús els anticipa el misteri de la futura glorificació, de la seva crucifixió salvífica. És l'Esperit qui, mitjançant la humanitat (carn) glorificada de Crist, comunica al creient la vida divina. En aquest horitzó de fe cal acceptar les paraules de Jesús.

I és això precisament el que fa Pere. Com a portaveu dels dotze confessa: «Vós teniu paraules de vida eterna». Fe personal, profunda i experimentada: «creiem i sabem». En el quart evangeli «saber» significa experimentar, sentir, assaborir, tot el contrari d'un saber teòric i desencarnat. Els qui han conegut Jesús amb una fe sòlida i arrelada en la vida es queden amb ell: «Senyor, ¿a qui aniríem?».

Diumenge 22 de durant l'any

Primera lectura: Deuteronomi 4,1-2.6-8

No afegiu res als manaments que jo us dono... Compliu els manaments del Senyor.

El Deuteronomi («segona llei») no és tant un codi de lleis com un conjunt d'exhortacions i crides a Israel perquè romangui fidel al Senyor. També es pot considerar com el testimoni espiritual de Moisès.

El nostre text pertany al primer discurs que l'autor posa en boca de Moisès mentre és a l'altre costat del Jordà, en el desert (Dt 1,1-4,43). Els versets escollits pel leccionari formen part del final del discurs (4,1-40), una exhortació a l'observança de la Llei, concretament del Decàleg, estretament lligada a la possessió de la terra.

Com un mestre que ensenya ordres i preceptes de part del Senyor, Moisès exhorta els israelites a l'observança dels manaments (Dt 4,1-2). Israel és presentada no sols com una nació com les altres (en hebreu *goy*) sinó com una «gran nació» (cf. també Ex 19,6: «una nació santa»), un poble que es distingeix per la seva saviesa (això si observa les lleis del Senyor), per la seva legislació i per la proximitat al seu Déu.

Segona lectura: Jaume 1,17-18.21b-22.27

Heu de posar en pràctica la paraula.

Comença avui la lectura d'una sèrie de cinc fragments de la carta de Jaume. Escrita entre el 60 i el 70 dC a Jerusalem, va destinada als jueus cristians que viuen a la diàspora, o sigui, fora de la terra d'Israel, escampats pel món grecoromà. Més que una carta sembla una homília o catequesi de to moralitzant sense un fil conductor precís.

Fonamentat en l'Antic Testament, sobretot en les tradicions profètiques i sapiencials, l'autor defensa alguns valors tradicionals que, segons ell, estaven seriosament amenaçats en les comunitats cristianes a què s'adreça. Els seus ensenyaments tenen a veure amb la pràctica de la vida cristiana, la paraula de Déu, la pregària, les temptacions, la fe i l'atenció als altres.

La nostra lectura juxtaposa tres incisos aïllats del capítol primer. Resumim les seves idees principals: a) creador dels astres lluminosos i llum sense ombres, Déu és font de tot bé (v. 17); b) en aquesta creació visible ens crida a ser la seva obra mestra, engendrats per la seva paraula (v. 18); c) se'ns convida a acollir amb total disponibilitat i a posar en pràc-

tica aquesta paraula salvadora que duem «plantada» en nosaltres mateixos (vv. 21b-22); d) l'autèntica religiositat és l'amor actiu envers els més necessitats (v. 27).

Evangelí: Marc 7,1-8.14-15.21-23

Vosaltres abandoneu els manaments de Déu per mantenir les tradicions dels homes.

Reprenem la lectura de l'evangelí de Marc, un cop acabada la sèrie de textos sobre el Pa de Vida que hem llegit durant cinc diumenges. Marc 7,1-23 ens situa en el centre de la polèmica de Jesús amb la tradició jueva. És sense cap dubte una pàgina molt complexa i, per això, el leccionari la simplifica i n'omet quasi una tercera part. Es tracta d'una «controversia» (una discussió llarga i reiterada) entre Jesús i les autoritats legals de Jerusalem (fariseus i mestres de la Llei), encarregades de vetllar per l'ortodòxia pràctica del poble. Vénen a Jesús per acusar els seus deixebles perquè no compleixen els rituals de separació social i alimentària de la tradició jueva (7,1-2).

Marc escriu per a lectors no jueus i per això intercala un parèntesi aclaridor sobre el ritu de la purificació de les mans abans de menjar i altres tradicions (7,3-4). La pregunta-acusació que els antagonistes adrecen al Mestre entrellaça dues normes fundacionals de la seva identitat nacional: menjar el pa amb les mans impures (lit.: «no purificades») i la tradició dels ancians (7,5). Emprant una cita d'Isaïes (29,23), Jesús denuncia la seva hipocresia. La seva religió és la religió dels llavis, de la paraula externa que es torna mentida i no permet que arribi al cor (7,6-7), i després desautoritza la seva acusació principal, la de no seguir la tradició dels ancians, amb una afirmació contundent: «Vosaltres abandoneu els manaments de Déu per mantenir les tradicions dels homes» (7,8). Els acusa, doncs, d'anteposar-se a la Paraula de Déu i, fins i tot, d'ofegar-la amb la seva exagerada meticulositat.

A 7,14-15 Jesús els aclareix que la seva equivocació radical consisteix a situar la puresa o la impuresa en allò que és exterior a l'home: coses, gestos, ritus, pràctiques, paraules... en lloc de situar-la en el cor, en l'interior de la persona, ja que allí tenen l'origen tots els nostres actes. Un es pot rentar sempre les mans i tenir corromput el cor.

A 7,21-23 canvia l'escenari. Jesús és a casa amb els seus deixebles. En veure que tampoc ells no l'entenen, els instrueix privadament amb exemples més concrets (aquest canvi no es percep en el leccionari pels retalls en el text). Els fa una llista de «brutícies» morals perquè reflexionin sobre la veritable font de puresa o impuresa: el cor humà.

Diumenge 23 de durant l'any

Primera lectura: Isaïes 35,4-7a

Les orelles dels sords s'obriran i la llengua del mut cridarà de goig.

La primera part del llibre (Is 1–39), obra del profeta Isaïes que va viure en el segle VIII aC, acaba amb un apèndix històric (Is 36–39). Aquest apèndix va precedit de l'anomenat «petit apocalipsi» o «apocalipsi menor» (Is 34–35), paral·lel a l'«apocalipsi major» dels capítols 24–27. Els dos capítols que formen el «petit apocalipsi» estan estretament relacionats amb el segon o Deutero-Isaïes (Is 40–55). Es caracteritzen pel contrast que s'estableix entre la destrucció de les nacions, especialment d'Edom, i la glòria final del poble escollit.

El primer quadre d'aquest apocalipsi (Is 34) presenta un escenari de càstig, judici, còlera i destrucció. El segon (Is 35), en canvi, ens transporta cap a un món ple de pau i alegria. A aquest capítol pertany precisament la lectura d'avui (35,4-7a). És un breu fragment d'un himne de restauració d'on emergeix amb força el tema del desert. La marxa pel desert dels exiliats que han sortit de Babilònia i que s'adrecen cap a la pàtria es transforma en una processó. Fa recordar l'entrada triomfal del primer èxode d'Egipte o els pelegrinatges anuals al temple de Jerusalem (salm 122). El desert de l'existència humana és recreat per la presència de la felicitat i la vida. El cos mutilat, cansat o ferit («el cec, sord, coix, mut») i l'esperança dèbil (els «cors alarmats») que era a punt d'esvaïr-se són travessats per una força contagiosa de transformació. El desert es converteix en una via sacra en la qual el poble de Déu pelegrina cap a l'esperança i la llibertat: «perquè l'aigua ha brollat a l'estepa, han nascut torrents en el desert; les terres xardoroses ara són estanys, el país de la set és ple de fonts d'aigua» (vv. 6b-7a).

Segona lectura: Jaume 2,1-5

¿No sabeu que Déu ha escollit els pobres per fer-los hereus del Regne?

Nascuda en un ambient judeocristià hel·lenístic, la carta de Jaume posa damunt la taula dos temes candents en els seus cercles: l'atenció als pobres, sovint oblidada pels nobles de les diverses comunitats, i l'estreta relació entre culte i vida, entre fe i compromís existencial. De fet, els dos temes abordats en el nostre fragment (2,1-5) continuen presents en els versets successius (2,6-13), tant és així que sovint 2,1-13 és considerat com una unitat. Els títols que se li atribueixen són significatius: «la fe i les

seves exigències concretes», «la fe davant la discriminació», «la llei real de l'amor», «el respecte degut als pobres», entre d'altres.

Podríem resumir el missatge de la lectura de la manera següent: l'autor recorda als cristians que la seva vida concreta de relació social s'ha de regir per criteris de fe i no per la lògica del món que afavoreix els rics i potents. Fe i favoritismes personals no van d'acord. Primer és la misericòrdia.

Evangelí: Marc 7,31-37

Fa que hi sentin els sords i que els muts parlin.

Entre la curació de la filla de la dona cananea (7,24-30) i la segona multiplicació dels pans (8,1-10), Marc ens explica la guarició d'un home sord i balbucient. Més endavant, amb el mateix estil, narrarà la guarició del cec de Betsaida (8,22-26). Dos relats que, curiosament, no es troben ni a Mateu ni a Lluç.

Sorpren l'enquadrament geogràfic del relat: Jesús surt de Tir, passa per Sidó i, travessant el mar de Galilea, arriba a la zona central de la Decàpolis. O sigui, Jesús passa d'una regió pagana a una altra també pagana. La Decàpolis (del grec *deka*, «deu», i *polis*, «ciutat») era una confederació de «deu ciutats» hel·lenístiques. Així doncs, en aquesta ocasió veiem un Jesús missioner que trenca fronteres, que no es tanca en el seu propi territori.

Es poden distingir tres moments en el relat: la guarició del malalt, la consigna de silenci i el comentari dels testimonis. La guarició del sordmut es realitza mitjançant un gest que té la funció de signe (posar els dits a les orelles i tocar la llengua amb la saliva), una paraula eficaç i la mirada al cel com a «suspir-gemec». La paraula eficaç és *efatah*, un imperatiu que en arameu, la llengua materna de Jesús, vol dir «obre't!». Aquest terme passà molt aviat a la litúrgia baptismal. La paraula de Crist és eficaç i determinant; amb ella s'obren les fronteres del dolor per donar pas a la vida.

Un cop fet el miracle Jesús dóna l'ordre de no difondre la notícia. Aquesta ordre evoca el famós «secret messiànic» característic de Marc. La seva funció és fer que el creient vagi captant, de forma progressiva, el misteri que s'amaga en Jesús.

Aquest no és un miracle només per al sordmut sinó també, i molt especialment, per als qui el porten. Són els representants de la Decàpolis. Jesús els prohibeix de dir-ne res, però ells pregonen cada cop amb més força les seves obres: «Tot ho ha fet bé».

Diumenge 24 de durant l'any

Primera lectura: Isaïes 50, 5-9a

He parat l'esquena als qui m'assotaven.

La primera lectura presenta un fragment del «tercer cant del servent del Senyor» (Is 50,4-11), obra d'un profeta anònim, actiu durant el període postexílic (segle VI aC) i que és conegut convencionalment amb el nom del Deutero-Isaïes. Recordem els quatre cants per ordre d'aparició en el text bíblic: primer cant (Is 42,1-9), segon cant (Is 49,1-7), tercer cant (50,4-11) i quart cant (Is 52,13-53,12). En tots apareix la misteriosa figura del servent del Senyor, l'identitat del qual se segueix discutint.

Com a Jeremies, el «servent» és descrit com un home perseguit a causa de la paraula que ha d'escoltar i d'anunciar. És un missatge que ell adreça als «cansats» (50,4), és a dir, al poble de Déu desanimat i amb poca esperança en el futur. Ara bé, aquesta veu, un eco de la paraula de Déu, no és acollida; més aviat és contestada amb violència. El servent és assotat com un neci (Jb 16,7-11; Pr 10,13; 19,29). Ell, el savi per excel·lència com a portaveu de la paraula de Déu, és tractat com un bufó. El menyspreu és cada cop més agressiu: l'escupen i li arrenquen la barba. Malgrat els ultratges el servent es manté ferm, conscient que aquest sofriment és conseqüència del seu ministeri. Se sent segur perquè compta amb l'ajut, el suport i la protecció del Senyor («em defensa»).

Com Crist, el servent es manifesta com l'home de «l'evangeli» i de la passió. El sofriment adquireix en ell una nova dimensió (cf., per contrast, el llibre dels Proverbis): ja no és signe de rebuig sinó d'elecció.

Segona lectura: Jaume 2,14-18

Si no hi ha obres, la fe tota sola és morta.

Llegim avui la segona part del c. 2 de la carta de Jaume (2,14-18), considerada pels estudiosos com el cor d'aquest escrit judeocristià. De fet, 2,14-26 es concentra en la idea que és present en quasi tota la composició, és a dir, la relació entre la fe i les obres (1,3-6.25; 3,13).

La fe sense les obres és certament impensable, inexistent. L'autor explica, amb un exemple molt concret, el sentit d'aquesta afirmació genèrica, repetint-la tot seguit de manera encara més explícita (vv. 14-17). Així com la fe és inseparable de les obres, les obres són inseparables de la fe (v. 18).

El nostre fragment continua interpel·lant els qui intenten reduir la fe cristiana a una teoria o a un sentiment. La fe no neix de les obres, però hi floreix espontàniament. I les obres són, sobretot, l'amor i la justícia.

Evangelí: Marc 8,27-35

Vós sou el Messies... El Fill de l'home ha de patir molt.

Llegim avui la pàgina central de l'evangelí de Marc, que serveix d'epíleg a la missió a Galilea i de preludi al camí de la creu. És una mena d'enllaç entre les dues parts en què es divideix l'evangelí. Mc 8,27-35 planteja un interrogant decisiu: «¿Qui és Jesús?». A diferència del relat paral·lel de Mateu (cf. 16,16), aquí Jesús és reconegut només com a Messies. Encara no hem arribat a la il·luminació definitiva de la fe, és a dir, la que aflorarà en llavis del centurió romà al peu de la creu: «És veritat: aquest home era Fill de Déu» (Mc 15,39). Queda encara un bon tros per recórrer.

El punt de partida del nostre text és la situació o geografia (v. 27a). Probablement Jesús es volia allunyar del perill d'Herodes el Menor, que l'havia començat a perseguir (cf. 8,15). Per això es posa en camí i és precisament en el camí, en terreny neutral, on pregunta per la seva identitat als seus deixebles.

Tres seccions ben coordinades entre si formen el relat de l'evangelí: la pregunta sobre la identitat de Jesús (vv. 27b-30), l'anunci de la seva passió (vv. 31-33) i el codi dels seus seguidors (vv. 34-35) que, de fet, continua fins a 9,1 (text omès en el leccionari).

Incomprès pel seu poble Jesús estableix un petit diàleg amb els seus deixebles mitjançant dues preguntes: «¿Qui diuen la gent que sóc jo?» i «I vosaltres, ¿qui dieu que sóc?». La gent es limita a classificar-lo com un de més, tot i que excepcional, entre els profetes. Només Pere, fent-se portaveu de tots els deixebles, dóna una resposta correcta tot i que imprecisa, perquè la paraula «Messies» o «Crist» tenia aleshores a Israel una càrrega explosiva. Per això el Mestre els imposà de callar.

I per primera vegada Jesús explica als deixebles la raó d'aquesta ordre, coneguda com «el secret messiànic». Jesús es presenta com el Fill de l'home, en obert gest d'entrega de la vida. En escoltar la seva declaració, Pere, sol amb Jesús, l'increpa també en nom dels deixebles exigint-li que canviï, que actuï com a Crist de la glòria i no com el servent sofrent que mor pels altres.

El seu ensenyament no admet edulcorants: el camí dolorós del Messies és també el camí del deixeble. Per seguir el Crist la condició indispensable és portar la creu.

Diumenge 25 de durant l'any

Primera lectura: Saviesa 2,12.17-20

Condemnem-lo a una mort vergonyosa.

El llibre deuterocanònic de la Saviesa, anomenat «Saviesa de Salomó» en la versió grega dels Setanta (LXX o Septuaginta), és una autèntica joia de la literatura bíblica en llengua grega. Tot i que el llibre s'atribueix a Salomó, sabem que es tracta d'un fenomen literari molt freqüent en la literatura hel·lenística, anomenat «pseudonímia». L'atribució salomònica confereix al llibre prestigi i autoritat.

Escrit a Alexandria d'Egipte abans de l'any 30 aC per un jueu profundament religiós i obert al diàleg amb l'hel·lenisme, aquest llibre vol reforçar la fe i la tradició dels pares en la comunitat jueva de la diàspora alexandrina. Es compon de tres parts: Sv 1–6 (sobre la vida humana i el judici escatològic), Sv 7–9 (l'elogi de la Saviesa) i Sv 10–19 (una relectura de l'Èxode).

El nostre text és un fragment tret de Sv 1,16–2,24, un passatge en el qual de forma inesperada entren en escena els impius. L'autor els introdueix de forma dramàtica en el relat amb la intenció de causar un fort impacte en l'auditori. Es donen a conèixer ells mateixos amb un llarg discurs que posa al descobert la seva mentalitat i projecte de vida. La persecució del just que estan planejant remet a la que sofreix el servent del Senyor en els quatre cants del Deutero-Isaïes. En realitat l'autor es refereix als jueus justos, que havien de suportar la persecució i les humiliacions dels jueus apòstates i dels pagans hostils en la comunitat alexandrina.

Segona lectura: Jaume 3,16–4,3

El fruit de la justícia neix de la llavor que els homes pacificadors han sembrat en esperit de pau.

Seguim amb la lectura de la carta de Jaume. Després de parlar sobre el control de la llengua (3,1-12), l'autor dedica una secció a l'autèntica saviesa (3,13-18) seguida d'una altra sobre la humilitat davant l'ambició (4,1-12). El nostre fragment és format per sis versets pertanyents a les dues últimes seccions, exactament tres versets de cadascuna.

A 3,16–4,3 cal destacar la contraposició entre dos models de saviesa, o sigui, dos projectes de vida i de judici de la realitat; quasi es podria parlar de dues filosofies. La primera és la que, en línia amb la tradició sapiencial de l'Antic Testament, és considerada com a do de Déu («ve de dalt», 3,17) i va acompanyada d'un seguici de virtuts morals molt elevades. Aquesta

saviesa genera fruits de pau, pietat, dolcesa, amor i justícia. Aquest catàleg de virtuts contrasta amb el seguici negatiu que acompanya l'altra saviesa, la terrena i malsana. Aquesta genera guerres i conflictes, desitjos de plaer i violència, i sobretot una tensió contínua en el cor de l'ésser humà que el fa viure insatisfet i aïllat (4,1-3).

Evangelí: Marc 9,30-37

El Fill de l'home serà entregat... Si algú vol ser el primer ha de ser el servidor de tots.

A partir del viatge a Cesarea de Filip (evangelí del diumenge passat) Jesús formula el contingut central del credo cristià en «tres lliçons», conegudes com «els tres anuncis de la seva passió, mort i resurrecció». Això significa que era el tema habitual de les seves converses amb els deixebles durant el darrer període del seu pas per la terra. L'evangelí d'avui presenta la segona lliçó (Mc 9,30-37). Jesús evitava trobar-se amb el poble (v. 30) perquè es volia concentrar en la formació dels seus, els col·laboradors més íntims, els qui aviat seran els seus enviats.

En la nostra pàgina evangèlica distingim dues parts: el segon anunci profètic de la passió (vv. 30-32) i una instrucció sobre el servei (vv. 33-37). Si el primer anunci (8,31) havia subratllat el rebuig de Jesús per part dels ancians, sacerdots i mestres de la llei, ara s'accentua el tema de l'entrega. El verb «entregar» (en la seva forma passiva, «ser entregat») és una paraula clau en el relat de la passió: Judes l'entrega al Sanedrí; el Sanedrí l'entrega a Pilat; Pilat l'entrega als botxins. Deixar-se entregar és el secret i la força del «Fill de l'home» (títol que indica la condició de Messies de Jesús, cf. Dn 7,13). Sense violència ni venjança, fidel a la voluntat del Pare, ell es posa en mans d'aquells que el traïran.

L'actitud de Jesús contrasta fortament amb la dels deixebles. Ell s'enamina cap a la humiliació total; ells, en canvi, discuteixen sobre primacies. Un cop a Cafarnaüm Jesús corregeix i adoctrina els deixebles sobre el sentit del seu seguiment. Dels diversos consells que els dona, la lectura d'avui sols recull els dos primers. Qui somnia ser el primer s'ha de fer el darrer, s'ha de convertir en servidor (*diakonos*) de tots. I signe d'aquesta primacia n'és el nen, el més petit dels éssers humans. Jesús estima els nens, realitat i símbol dels germans dèbils, i per això mana d'acollir-los com a ell mateix.

Diumenge 26 de durant l'any

Primera lectura: Nombres 11,25-29

¿Estàs gelós per mi? Tant de bo que tot el poble tingués el do de profecia!

Després de l'episodi de les queixes en el desert (Nm 11,1-15), segueix la història de l'elecció dels setanta ancians com a equip de govern de Moisès (Nm 11,16-30). Aquest consell d'ancians tenia com a missió compartir amb Moisès la responsabilitat de govern del poble. Al final d'aquest episodi l'autor del llibre dels Nombres ens conta l'incident d'Eldad i Medad (vv. 25-30), recollit en la nostra lectura excepte el v. 30, que el leccionari omet. L'objectiu d'aquesta anècdota és doble: introduir en la història Josuè, que serà el successor de Moisès, i donar una lliçó magistral sobre l'esperit de profecia.

Eldad i Medad són dos noms que no apareixen en cap altre lloc de la Bíblia. Deriven d'una arrel hebrea que vol dir «estimar». Eldad significa «Déu estima» i Medad vol dir «estimat (per Déu)». Josuè mostra una actitud recelosa enfront la profecia d'aquests dos ancians, ja que està convençut que la profecia és exclusiva de Moisès. Gelós pel líder del grup, però tant o més per si mateix, increpa Moisès perquè els prohibeixi profetitzar. La reacció del líder és sublim: defensa l'equilibri entre autoritat i consell, entre el lideratge indiscutible d'un i la coparticipació activa no sols dels seus consellers sinó del poble sencer. En altres paraules, Moisès nega el sectarisme i exalta la multiplicitat de carismes.

Segona lectura: Jaume 5,1-6

Les vostres riqueses s'han podrit.

La carta de Jaume, lectura que acaba aquest diumenge, es tanca amb dues sèries d'exhortacions (4,13-5,6 i 5,7-20). La primera se centra en alguns aspectes negatius de la comunitat que ja han estat tractats anteriorment en la carta. L'autor denuncia els projectes dels grans comerciants (4,13-17) i l'opressió que els rics exerceixen sobre els pobres, que priven els treballadors del seu salari (5,1-6). La dimensió social del missatge de Jaume és evident, i la manera de transmetre'l ens recorda la vehemència retòrica i el to condemnatori dels antics profetes, per exemple d'Amós, i també de Jesús (cf. Lc 6,24-26).

La denúncia és explícita i directa, sense dubtes ni girs diplomàtics. Sense edulcorants ni explicacions per mitigar l'impacte en els oients, la seva

força es manté intacta al llarg dels segles. És una paraula profètica que ressona encara avui en els nostres cors i assemblees.

Sobre les flagrants injustícies comeses pels rics, l'autor invoca i anuncia el judici de Déu, un judici inexorable i revelador. De fet, tot el fragment respira una atmosfera escatològica. Amb Déu no valen excuses, justificacions ni coartades, perquè a ell res no se li escapa.

Evangelí: Marc 9,38-43.45.47-48

Qui no és contra nosaltres és amb nosaltres. Si la teva mà et fa caure en pecat, talla-te-la.

L'evangelí d'avui és continuació immediata del que llegíem diumenge passat. Així doncs, la situació és la mateixa: reunit amb els dotze deixebles a la casa de Cafarnaüm, Jesús els continua donant consells sobre l'actitud que hauran d'adoptar en la missió. Els tres consells que recull la nostra lectura tracten del següent: l'esperit comprensiu, la fidelitat a la missió i l'escàndol. Recordem que Jesús instrueix i corregeix els seus deixebles, mantenint un nen petit davant dels seus ulls (9,36). Així tot el seu ensenyament queda il·luminat per aquest signe d'actitud evangèlica.

El leccionari presenta Mc 9,38-50 amb alguns retalls: omet els vv. 44 i 46 («on el cuc no mor i el foc no s'apaga»), testimoniats en alguns manuscrits antics, per ser idèntics al v. 48, que és una cita d'Is 66,24, i omet també els vv. 49-50 sobre la sal.

Esperit comprensiu. Joan el Zebedeu reconeix que aquell exorcista actua i té èxit en nom de Jesús, però li recrimina que «no és dels qui vénen amb nosaltres». Li costa d'entendre que altres, més enllà del grup més proper a Jesús, tinguessin el dret a fer el bé en nom seu. El Mestre, en canvi, invita a mirar com a amic, en l'acció apostòlica, tot el que no sigui declaradament adversari (vv. 38-40).

Fidelitat a la missió. Fins i tot en rebre un ajut insignificant («un vas d'aigua»), el deixeble sabrà reconèixer que li donen perquè «és de Crist», i a través d'aquest gest aquestes persones ja participen de la missió (v. 41).

Escàndol. La paraula «escandalitzar» vol dir posar a algú un entrebanc perquè caigui en el camí. En els evangelis sinòptics adquireix un sentit moral, o sigui, ser el culpable que altres perdin la fe. «Aquests petits que tenen fe» no són sols els nens, sinó els senzills, els dèbils en formació i cultura, els membres humils de la comunitat. Judici terrible per als qui corrompen (v. 42). A propòsit del qui rep l'escàndol, el judici no és menys dur. Amb impressionants hipèrboles Jesús ensenya que abans de perdre la fe cal suportar qualsevol sacrifici (vv. 43-48).